223615 ـ دعاهایی برای تقویت ایمان و دوری از وسوسه

سوال

حدیثی شنیدم با این مضمون که مردی نزد پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ آمد و می‌گفت: «ای وای از گناهانم»، پس پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ به او فرمودند بگو: بارالها! همانا آمرزش تو از گناهان من گسترده‌تر و رحمت تو نزد من از عملم امیدبخش‌تر است، پس پروردگارا مرا بیامرز، و سه بار آن را تکرار کن. دعاهای آمرزش گناهان چیست؟ و دعاهای تقویت ایمان و دوری از وسوسه کدامند؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

اولاً:

در پاسخ به سؤالات شمارۀ (3177) و (39775) مجموعه‌ای از دعاهای وارد شده دربارۀ توبه و استغفار بیان شده است.

ثانیاً:

ایمان با طاعت زیاد می‌شود و با معصیت کاهش می‌یابد؛ پس هر کس خواهان زیاد شدن ایمان است باید به طاعت الله روی آورد و از معصیت الله دوری کند، و همنشینی با اهل خیر و صلاح و دوری از اهل بدعت و گناه به او در این راه کمک می‌کند.

از مهم‌ترین چیزهایی که مسلمان در این راه از آن‌ها کمک می‌گیرد:

- دعا و درخواست استواری بر دین از الله:

الله تعالی دربارۀ اهل علم و ایمان می‌فرماید: رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ [آل‌عمران: ۸] (پروردگارا! پس از آنکه ما را هدایت کردی، دل‌هایمان را دستخوش انحراف مگردان و از جانب خود رحمتی به ما ارزانی دار که تو خود بسیار بخشنده‌ای).

و احمد در مسند (۲۳۴۶۳) از عائشه رضی الله عنها روایت کرده است که گفت: رسول الله صلی الله علیه وسلم بسیار این دعا را می‌خواندند: يَا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ ثَبِّتْ قَلْبِي عَلَى دِينِكَ (ای دگرگون کنندۀ قلب‌ها، قلب مرا بر دینت استوار بدار)، [عائشه]

گفت: پس گفتم: ای رسول الله، شما این دعا را بسیار می‌خوانید. فرمودند: «قلب آدمیزاد میان دو انگشت از انگشتان الله عز وجل است، اگر بخواهد آن را منحرف می‌کند و اگر بخواهد آن را استوار می‌دارد». ترمذی (۲۳۴۶۳) آن را از ام‌سلمه رضی الله عنها روایت کرده و حسن دانسته است. همچنین آلبانی در «صحیح الترمذی» آن را صحیح دانسته است.

ابوهریره رضی الله عنه روایت کرده است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: اللَّهُمَّ انْفَعْنِي بِمَا عَلَّمْتَنِي وَعَلِّمْنِي مَا يَنْفَعُنِي وَزِدْنِي عِلْمًا (بارالها! مرا به آنچه به من آموختی سود برسان و آنچه را که به من سود می‌بخشد به من بیاموز و بر دانشم بیفزا)؛ به روایت ترمذی (۳۵۹۹) و آن را حسن دانسته و آلبانی در «صحیح الترمذی» آن را صحیح دانسته است؛ و هر کس که الله بر علم او بیفزاید ایمانش قوی می‌شود.

ابن مسعود رضی الله عنه روایت کرده است که او در مسجد دعا می‌کرد، پس پیامبر صلی الله علیه وسلم وارد شدند در حالی که او دعا می‌کرد، پس فرمودند: «بخواه تا به تو داده شود»، و او می‌گفت: اللهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ إِيمَانًا لَا يَرْتَدُّ، وَنَعِيمًا لَا يَنْفَدُ، وَمُرَافَقَةَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فِي أَعْلَى غُرَفِ الْجَنَّةِ ، جَنَّةِ الْخُلْدِ (بارالها! من از تو ایمانی را می‌خواهم که باز نگردد، و نعمتی که پایان نپذیرد، و همنشینی با پیامبر صلی الله علیه وسلم را در بالاترین جایگاه‌های بهشت، در بهشت جاودان)؛ به روایت احمد (۳۷۹۷)؛ و هر کس که الله به او ایمانی عطا کند که باز نگردد، پس او قوی ایمان است و شهوات و شبهات او را ضعیف نمی‌کند.

- و از آن جمله نیز: درخواست هدایت از الله تعالی است.

علی رضی الله عنه روایت کرده است که رسول الله صلی الله علیه وسلم به من فرمودند بگو: اللَّهُمَّ اهْدِنِي وَسَدِّدْنِي (بارالها! مرا هدایت کن و به راه راست استوار بدار). به روایت مسلم (۲۷۲۵).

ابن مسعود رضی الله عنه از پیامبر صلی الله علیه وسلم روایت کرده است که ایشان می‌فرمودند: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْهُدَى وَالتُّقَى، وَالْعَفَافَ وَالْغِنَى (بارالها! من از تو هدایت و تقوا و پاکدامنی و بی‌نیازی را می‌خواهم)؛ به روایت مسلم (۲۷۲۱).

- و از آن جمله: دعاهای جامع در درخواست خیر از الله و پناه بردن به او از شر است.

چنان‌که عائشه رضی الله عنها روایت کرده است که رسول الله صلی الله علیه وسلم این دعا را به او آموختند: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنَ الْخَيْرِ كُلِّهِ عَاجِلِهِ وَآجِلِهِ، مَا عَلِمْتُ مِنْهُ وَمَا لَمْ أَعْلَمْ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الشَّرِّ كُلِّهِ عَاجِلِهِ وَآجِلِهِ، مَا عَلِمْتُ مِنْهُ وَمَا لَمْ أَعْلَمْ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ مَا سَأَلَكَ عَبْدُكَ وَنَبِيُّكَ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الشَّرِّ كُلِّهِ عَاجِلِهِ وَآجِلِهِ، مَا عَلِمْتُ مِنْهُ وَمَا لَمْ أَعْلَمْ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْجَنَّةَ وَمَا قَرَّبَ إِلَيْهَا مِنْ قَوْلٍ أَوْ عَمَلٍ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ النَّارِ وَمَا قَرَّبَ إِلَيْهَا مِنْ قَوْلٍ أَوْ عَمَلٍ، وَأَسْأَلُكَ أَنْ تَجْعَلَ كُلَّ قَضَاءٍ قَضَيْتَهُ لِي خَيْرًا (بارالها! من از تو تمامی خیر را می‌خواهم، چه زودرس و چه دیررس، آنچه را که از آن باخبرم و آنچه را که نمی‌دانم؛ و به تو پناه می‌برم از تمامی شر، چه زودرس و چه دیررس، آنچه را که از آن باخبرم و آنچه را که نمی‌دانم؛

بارالها! من از تو بهترین چیزی را می‌خواهم که بنده و پیامبرت از تو خواسته است، و به تو پناه می‌برم از شر آن چیزی که بنده و پیامبرت از آن به تو پناه برده است؛ بارالها! من از تو بهشت را می‌خواهم و هر سخن یا عملی که مرا به آن نزدیک کند، و به تو پناه می‌برم از آتش و هر سخن یا عملی که مرا به آن نزدیک کند؛ و از تو می‌خواهم که هر قضایی که برایم رقم زده‌ای، سرانجامش را خیر قرار دهی). به روایت ابن ماجه (۳۸۴۶) و آلبانی در «صحیح ابن ماجه» آن را صحیح دانسته است.

- و از آن جمله: درخواست تجدید ایمان در قلب‌هایمان از الله عز وجل است.

عبدالله بن عمرو بن عاص رضی الله عنه روایت کرده است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: «ایمان در درون یکی از شما فرسوده می‌شود همان‌گونه که لباس فرسوده می‌شود، پس از الله بخواهید که ایمان را در قلب‌هایتان تجدید کند». به روایت حاکم (۵) و آلبانی در «الصحیحة» (۱۵۸۵) آن را حسن دانسته است.

ثالثاً:

درمان وسواس با رها کردن آن و رویگردانی از آن و زیاد خواندن قرآن و کارهای شایسته و پناه بردن به الله و تضرع به درگاه او و دعا به پیشگاه اوست تا مکر شیطان را از تو دور کند و تو را بر حق استوار بدارد.

از دعاهای سودمند در راندن وسوسهٔ شیطان:

- پناه بردن به الله از شیطان:

الله تعالی می‌فرماید: وَإِمَّا يَنْزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْغٌ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ إِنَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ [اعراف: ۲۰۰] (و اگر از طرف شیطان وسوسه‌ای به تو رسید، پس به الله پناه ببر که او شنوای دانا است).

پاسخ شمارهٔ (102851) را ببینید.

از دیگر دعاهای سودمند برای دور ساختن وسوسه‌های شیطان:

- درخواست مصون ماندن از او:

ابوهریره رضی الله عنه روایت کرده است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: «هرگاه یکی از شما وارد مسجد شد، بر پیامبر ﷺ سلام فرستد و بگوید: اللَّهُمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ (بارالها! درهای رحمتت را به روی من بگشای)، و هرگاه خارج شد، بر پیامبر ﷺ سلام فرستد و بگوید: «اللَّهُمَّ اعْصِمْنِي مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ» (بارالها! مرا از شیطان رانده شده حفظ کن)»؛ به روایت ابن ماجه (۷۳۳) و آلبانی در «صحیح ابن ماجه» آن را صحیح دانسته است.

- پناه بردن به الله از وسوسه‌های شیاطین و اینکه حاضر شوند:

وَقُلْ رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ * وَأَعُوذُ بِكَ رَبِّ أَنْ يَحْضُرُونِ [مؤمنون: ۹۷ـ۹۸] (و بگو: پروردگارا! از وسوسه‌های شیاطین به تو پناه می‌برم. و پروردگارا! از اینکه آنان نزد من حاضر شوند به تو پناه می‌برم).

- درخواست خوار شدن شیطان:

ابوالأزهر انماری رضی الله عنه روایت کرده است که رسول الله صلی الله علیه وسلم هرگاه شب هنگام در بستر خود قرار می‌گرفتند می‌فرمودند: بِسْمِ اللَّهِ وَضَعْتُ جَنْبِي اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذَنْبِي، وَأَخْسِئْ شَيْطَانِي، وَفُكَّ رِهَانِي، وَاجْعَلْنِي فِي النَّدِيِّ الْأَعْلَى (به نام الله پهلویم را نهادم. بارالها! گناهم را بیامرز، و شیطان مرا خوار و دور گردان، و مرا از قید و بند رها کن، و مرا در جایگاه برین قرار ده)؛ به روایت ابوداود (۵۰۵۴) و آلبانی در «صحیح ابی‌داود» آن را صحیح دانسته است.

والله اعلم.